ПРАВИЛА ФОНЕТСКЕ ТРАНСКРИПЦИЈЕ СЛОГОВА КИНЕСКОГ ЈЕЗИКА НА СРПСКИ ЈЕЗИК

ИНСТИТУТ КОНФУЦИЈЕ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Главни и одговорни уредник: проф. др Радосав Пушић
Консултант за кинески језик: проф. др Ђин Jen (Jin Yan)
Консултант за српски језик: ма Милош Кошпрдић
Приређивачи:
мр Ђин Сијаолеи (Jin Xiaolei)
доц. др Ана Јовановић
доц. др Мирјана Павловић
Александра Рађеновић

Уводна реч

Овај *Приручник* је замишљен првенствено као помоћно средство синолозима и преводиоцима с кинеског језика на српски језик, али и преводиоцима са других језика када се нађу у ситуацији да треба да транскрибују властита имена, називе места, историјских покрета и других имена са кинеског језика на српски језик. Иако смо се начелно руководили правилима транскрипције прописаним *Правописом српског језика* (Матица српска, 2010), посебну пажњу смо поклонили томе да транскрипција звучи што је могуће ближе кинеском оригиналу. Устаљену праксу извођења правила транскрипције, која је свакако упутна и неопходна када је потребно што сажетије обухватити све могуће ситуације, заменили смо конкретним и детаљним листама свих комбинација гласова који граде слогове савременог кинеског језика, како бисмо избегли евентуалне недоумице. Прецизније речено, у овом *Приручнику* је представљена транскрипција укупно 382 слога кинеског језика, при чему он садржи и деклинације речи које они граде, чиме су обухваћене све ситуације са којима се у конкретном дискурсу можемо срести. Поред овога, у *Приручнику* се налази и списак властитих именица (људи, географских имена), као и називи филозофских праваца и религија који су током дугогодишње употребе стандардизовани у српском језику. Иако сматрамо да би ова имена требало прилагодити правилима транскрипције која су дата у овом *Приручнику*, остављамо могућност да се, услед дугогодишње употребе, она могу писати и у досадашњем облику.

Аутори

Фонетска транскрипција сугласника на почетку слога – иницијала

У Табели 1. су дати попис сугласника на почетку слога – иницијала и њихова транскрипција на српски језик. Такође, дат је и запис изговора кинеских сугласника према Међународном фонетском алфабету (International Phonetic Alphabet – IPA).

Табела 1. Сугласници на почетку слога – иницијали

бр.	Сугласници кинеског језика	Међународни фонетски алфабет (IPA)	Транскрипција на српски језик
1.	b	[p]	б
2.	p	[p']	п
3.	m	[m]	м
4.	f	[f]	ф
5.	d	[t]	д
6.	t	[t']	т
7.	n	[n]	н
8.	l	[l]	л
9.	g	[k]	г
10.	k	[k']	к
11.	h	[x]	х
12.	j	[tɕ]	ђ
13.	q	[tɕ']	ћ
14.	x	[ɸ]	си
15.	zh	[tʂ]	џ
16.	ch	[tʂ']	ч
17.	sh	[ʂ]	ш
18.	r	[ʐ]	ж
19.	z	[ts]	ц
20.	c	[ts']	ц
21.	s	[s]	с

Фонетска транскрипција самогласника на крају слога – финала

У Табели 2. су дати попис свих самогласника на крају слога – финала, њихова транскрипција на српски језик, као и запис изговора према Међународном фонетском алфабету (International Phonetic Alphabet – IPA).

Финали у кинеском језику се деле на три групе: просте финале (видети табелу 2а), сложене финале, тј. дифтонге и трифтонге (видети табелу 2б) и назалне финале (видети табелу 2в).

Табела 2а. Прости финали

бр.	Прост финал	Међународни фонетски алфабет (IPA)	Транскрипција на српски језик
1.	a	[A]	а
2.	o	[o]	о
3.	e	[ɣ]	е
4.	ê	[ɛ]	е
5.	i	[i]	и
6.	u	[u]	у
7.	ü	[y]	јy
8.	i	[ɿ]	и
9.	i	[ʅ]	и
10	r	[ər]	ер

Табела 2.б Сложени финали

бр.	Сложен финал	Међународни фонетски алфабет (IPA)	Транскрипција на српски језик
1.	ai	[ai]	аи
2.	ei	[ei]	еи
3.	ao	[ɑu]	ао
4.	ou	[ou]	оу
5.	ia	[iA]	ија
6.	ie	[iɛ]	ије
7.	iao	[iɑu]	ијао

8.	iu (iou)	[iou]	иjу (joy)
9.	ua	[uA]	уа
10.	uo	[uo]	уо
11.	uai	[uai]	уаи
12.	ui (uei)	[uei]	уи (веи)
13.	üe	[yɛ]	jуе

Табела 2.в Назални финали

бр.	Назални финал	Међународни фонетски алфабет (IPA)	Транскрипција на српски језик
1.	an	[an]	ан
2.	en	[ən]	ен
3.	ang	[aŋ]	анг
4.	eng	[əŋ]	енг
5.	ong	[uŋ]	унг
6.	ian	[iɛn]	ијен
7.	iang	[iɑŋ]	ијанг
8.	in	[in]	ин
9.	ing	[iŋ]	инг
10.	iong	[yŋ]	ијунг
11.	uan	[uan]	уан
12.	un (uen)	[uən]	ун (вен)
13.	uang	[uɑŋ]	уанг
14.	ueng	[uəŋ]	уенг
15.	üan	[yɛn]	јуен
16.	ün (üen)	[yn]	јун (јуен)

ТАБЕЛА КИНЕСКИХ СЛОГОВА СА ТРАНСКРИПЦИЈОМ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Ради лакшег сналажења овде дајемо табелу свих кинеских слогова са транскрипцијом на српски језик поређаних по абецедном реду.

A

a – а ai – аи an – ан ang – анг
ao – ао

B

ba – ба	bai – баи	ban – бан	bang – банг
bao – бао	bei – беи	ben – бен	beng – бенг
bi – би	bian – бијен	biao – бијао	bie – бије
bin – бин	bing – бинг	bo – бо	bu – бу

C

ca – ца	cai – цаи	can – цан	cang – цанг
cao – цао	ce – це	cen – цен	ceng – ценг
cha – ча	chai – чаи	chan – чан	chang – чанг
chao – чао	che – че	chen – чен	cheng – ченг
chi – чи	chong – чунг	chou – чоу	chu – чу
chua – чуа	chuai – чуаи	chuan – чуан	chuang – чуанг
chui – чуи	chun – чун	chuo – чуо	ci – ци
cong – цунг	cou – цоу	cu – цу	cuan – цуан
cui – цуи	cun – цун	cuo – цуо	

D

da – да	dai – даи	dan – дан	dang – данг
dao – дао	de – де	dei – деи	
deng – денг	di – ди	dian – дијен	diao – дијао
die – дије	ding – динг	diu – дијy	dong – дунг
dou – доу	du – ду	duan – дуан	dui – дуи
dun – дун	duo – дуо		

E

e – е	ei – еи	en – ен	eng – енг
er – ер			

F

fa – фа	fan – фан	fang – фанг	fei – феи
fen – фен	feng – фенг	fu – фу	

G

ga – га	gai – гаи	gan – ган	gang – ганг
gao – гао	ge – ге	gei – геи	gen – ген
geng – генг	gong – гунг	gou – гоу	gu – гу
gua – гуа	guai – гуаи	guan – гуан	guang – гуанг
gui – гуи	gun – гун	guo – гуо	

H

ha – ха	hai – хаи	han – хан	hang – ханг
hao – хао	he – хе	hei – хеи	hen – хен
heng – хенг	hong – хунг	hou – хоу	hu – ху
hua – хуа	huai – хуаи	huan – хуан	huang – хуанг
hui – хуи	hun – хун	huo – хуо	

J

ji – ђи	jia – ђија	jian – ђијен	jiang – ђијанг

jiao – ђијао	jie – ђије	jin – ђин	jing – ђинг
jiong – ђијунг	jiu – ђију	ju – ђу	juan – ђуен
jue – ђуе	jun – ђун		

K

ka – ка	kai – каи	kan – кан	kang – канг
kao – као	ke – ке	ken – кен	keng – кенг
kong – кунг	kou – коу	ku – ку	kua – куа
kuai – куаи	kuan – куан	kuang – куанг	kui – куи
kun – кун	kuo – куо		

L

la – ла	lai – лаи	lan – лан	lang – ланг
lao – лао	le – ле	lei – леи	leng – ленг
li – ли	lia – лија	lian – лијен	liang – лијанг
liao – лијао	lie – лије	lin – лин	ling – линг
liu – лију	long – лунг	lou – лоу	lu – лу
lü – љу	luan – луан	lüe – љуе	lun – лун
luo – луо			

M

ma – ма	mai – маи	man – ман	mang – манг
mao – мао	me – ме	mei – меи	men – мен
meng – менг	mi – ми	mian – мијен	miao – мијао
mie – мије	min – мин	ming – минг	miu – мију
mo – мо	mou – моу	mu – му	

N

na – на	nai – наи	nan – нан	nang – нанг
nao – нао	ne – не	nei – неи	nen – нен
neng – ненг	ni – ни	nian – нијен	niang – нијанг
niao – нијао	nie – није	nin – нин	ning – нинг
niu – нију	nong – нунг	nou –ноу	nu – ну

nü – њу nuan – нуан nüe – њуе nuo – нуо

O

o – о ou – оу

P

pa – па pai – паи pan – пан pang – панг
pao – пао pei – пеи pen – пен peng – пенг
pi – пи pian – пијен piao – пијао pie – пије
pin – пин ping – пинг po – по pou – поу
pu – пу

Q

qi – ћи qia – ћија qian – ћијен qiang – ћијанг
qiao – ћијао qie – ћије qin – ћин qing – ћинг
qiong – ћијунг qiu – ћију qu – ћу quan – ћуен
que – ћуе qun – ћун

R

ran – жан rang – жанг rao – жао re – же
ren – жен reng – женг ri – жи rong – жунг
rou – жоу ru – жу ruan – жуан
rui – жуи run – жун ruo – жуо

S

sa – са sai – саи san – сан sang – санг
sao – сао se – се sen – сен seng – сенг
sha – ша shai – шаи shan – шан shang – шанг
shao – шао she – ше shei – шеи shen – шен
sheng – шенг shi – ши shou – шоу shu – шу
shua – шуа shuai – шуаи shuan – шуан shuang – шуанг
shui – шуи shun – шун shuo – шуо si – си

song – сунг sou – соу su – су suan – суан
sui – суи sun – сун suo – суо

T

ta – та tai – таи tan – тан tang – танг
tao – тао te – те teng – тенг ti – ти
tian – тијен tiao – тијао tie – тије ting – тинг
tong – тунг tou – тоу tu – ту tuan – туан
tui – туи tun – тун tuo – туо

W

wa – ва wai – ваи wan – ван wang – ванг
wei – веи wen – вен weng – венг wo – во
wu – ву

X

xi – си xia – сија xian – сијен xiang – сијанг
xiao – сијао xie – сије xin – син xing – синг
xiong – сијунг xiu – сију xu – сју xuan – сјуен
xue – сјуе xun – сјун

Y

ya – ја yan – јен yang – јанг yao – јао
ye – је yi – ји yin – јин ying – јинг
yong – јунг you – јоу yu – ју yuan – јуен
yue – јуе yun – јун

Z

za – ца zai – цаи zan – цан zang – цанг
zao – цао ze – це zei – цеи zen – цен
zeng – ценг zha – џа zhai – џаи zhan – џан
zhang – џанг zhao – џао zhe – џе zhei – џеи

zhen – цен	zheng – ценг	zhi – ци	zhong – цунг
zhou – цоу	zhu – цу	zhua – цуа	zhuai – цуаи
zhuan – цуан	zhuang – цуанг	zhui – цуи	zhun – цун
zhuo – цуо	zi – ци	zong – цунг	zou – цоу
zu – цу	zuan – цуан	zui – цуи	zun – цун
zuo – цуо			

ДОДАТНЕ СМЕРНИЦЕ

Писање имена и презимена

1. У кинеском језику се увек прво пише презиме а потом име особе. О овом правилу нарочито треба водити рачуна с обзиром на то да у штампи и другим јавним медијима често наилазимо на примере у којима се услед његовог непознавања праве врло непримерене грешке када аутор жели да каже само презиме али не и име одређене особе. Премијер Ли Кећијанг у тим случајевима ословљава се са премијер Кећијанг или Кећијанг, уместо премијер Ли или само Ли. Синтагма „Гао Сингђијенове драме“ скраћује се са „Сингђијенове драме“, уместо са „Гаове драме“. То је исто као када бисмо написали „премијер Александар“ уместо „премијер Вучић“, или „Ивини романи“ уместо „Андрићеви романи“.

2. Кинеска презимена најчешће се састоје од једног слога и ређе од два слога, а имена од једног или два. Уколико је име или презиме двосложно, та два слога треба писати спојено и без цртица, при чему се само почетно слово имена или презимена пише великим словом. На пример: Денг Сијаопинг, Ву Цетијен, Сима Ћијен, Цуге Лијанг итд.
2.а Најчешћа двосложна презимена су: Baili (Баили), Dongfang (Дунгфанг), Donggong (Дунггунг), Duanmu (Дуанму), Dugu (Дугу), Gongsun (Гунгсун), Gongyang (Гунгјанг), Moqi (Моћи), Nangong (Нангунг), Ouyang (Оујанг), Shangguan (Шанггуан), Sikong (Сикунг), Sima (Сима), Situ (Ситу), Taishi (Таиши), Tantai (Тантаи), Ximen (Симен), Yuchi (Јучи), Zhangsun (Цангсун), Zhuge (Цуге) итд.

Деклинација имена и презимена када се пишу заједно

Пошто се кинеска имена и презимена најчешће пишу заједно, па су готово срасла у један облик[1], предлажемо да се она не деклинирају према правилу за деклинацију српских имена према којем се по падежу мења и име и презиме. Наиме, сматрамо да синтагме „слика Маоа Цедунга“, „име Денга Сијаопинга“ или „роман Маоа Дуна“ звуче неприродније од „слика Мао Цедунга“, „име Денг Сијаопинга“ или „роман Мао Дуна“. Сем тога, недеклинирање презимена у оваквим случајевима омогућава већу употребу присвојних облика који су за српски језик у стилском смислу пожељнији. На пример: „Мао Цедунгова слика“, „Денг Сијаопингово име“, „Мао Дунов роман“ и слично.

[1] Када се у кинеском језику жели написати само презиме, оно никада не стоји само већ се иза њега додаје реч ши - 氏, у значењу презиме. Тако, на пример, „Гао ши“ у дословном преводу значи „особа која се презива Гао“, односно „Гао“.

Имена и називи који су се усталили или имају неуједначену транскрипцију у говорној и писаној традицији српског језика

Поједина кинеска имена, називи и појмови у српској говорној и писаној традицији су се усталили у облику који одступа од правила датих у овом *Приручнику*, а један број њих има неуједначену транскрипцију. Реч је о именима, називима и појмовима који су у српски језик ушли посредством других језика, кинеских дијалеката или, најчешће, преко транскрипције Вејда и Џајлса, настале крајем 19. века, која се користила махом до осамдесетих година 20. века.

Следећи општу правописну напомену да правила не треба примењивати строго ретроактивно, предлажемо да се кинеска имена, називи и појмови који се често користе у говору, штампи и научној и стручној литератури и даље употребљавају у неизмењеном или благо измењеном[2] облику. С друге стране, пошто је највећи број кинеских имена, назива и појмова у штампи и научној и стручној литератури транскрибован неуједначено, па се не може тврдити да се њихова транскрипција усталила у српском језику, сматрамо да је у тим случајевима потребно следити правила дата у овом *Приручнику*.

Надамо се да ће приложени списак имена, назива и појмова помоћи у решавању недоумица овог типа.

Анхуи (провинција; на пињину *Anhui*): не Анхуеј.

Брус Ли (глумац, мајстор борилачких вештина: кинеско име му је било Ли Сијаолунг; на пињину *Li Xiaolong*).

веиђи (кинеска игра на табли, уобичајено је код нас да се она преко јапанског језика зове „го“; на пињину *weiqi*).

Гансу (провинција; на пињину *Gansu*).

Гао Сингђијен (писац, добитник Нобелове награде за књижевност; на пињину *Gao Xingjian*): не Гао Сингђијан, Гао Сингђиан, Гао Сингђен.

Гуангдунг (провинција; на пињину *Guangdong*).

Гуангси (аутономна област; на пињину *Guangxi*): не Гуангсји.

Гуангџоу (главни град провинције Гуангдунг; на пињину *Guangzhou*; познат и под именом Кантон): не Гвангжу.

[2] На пример, не треба користити цртице или размаке између слогова на местима где транскрипција пињин то не дозвољава, а у српском језику су се користила оба облика.

Гуиџоу (провинција; на пинјину *Guizhou*): не Гуејџоу.

Гуоминданг (Национална партија; на пинјину *Guomindang*): не Куоминтанг.

дао (филозофски појам; на пинјину *dao*): не тао; *даоизам, даоиста, даоистички*.

Далијен (град; на пијину *Dalian*): не Далиен, Далиан и сл.

де (филозофски појам; на пинјину *de*): не те.

Денг Сијаопинг (политичар; на пинјину *Deng Xiaoping*): не Денг Сјаопинг.

Ђинан (град; на пинјину *Jinan*).

Ђијангси (провинција; на пинјину *Jiangxi*): не Ђангси.

Ђијанг Цемин (бивши кинески председник; на пинјину *Jiang Zemin*): не Јанг Цемин, Ђанг Цемин и сл.

Женмин жибао (кинеске дневне новине; на пинјину *Renmin Ribao*).

Јангцекјанг (уобичајено код нас; према кинеском изговору тачно је Чангђијанг - на пинјину *Changjiang*; у преводу Дуга река).

Ји ђинг (*Књига промене*; на пинјину *Yi jing*): не *И Чинг*, *Ји Чинг*, *Ји Кинг* и сл.

јуан (уобичајени назив код нас за кинеску монету; према кинеском изговору тачније је јуен - *yuan*).

Јунан (провинција; на пинјину *Yunnan*).

Кина (на кинеском језику *Zhongguo*).

Конфуције (филозоф; на пинјину *Kong Zi*): боље него Конфучије.

кунгфу (борилачка вештина; на пинјину *gongfu*).

Кунминг (град; на пинјину *Kunming*): не Куенминг

Лао Ци (филозоф; на пинјину *Lao Zi*): не Лао Це, Лао Цу и сл.

Ли Баи (песник; на пинјину *Li Bai*): не Ли Бај, Ли Пај, Ли По.

Лијаонинг (провинција; на пинјину *Liaoning*): не Љаонинг.

Лин Бијао (политичар; на пинјину *Lin Biao*): не Лин Пјао, Лин Бјао.

Ли Кећијанг (политичар, актуелни кинески премијер; на пинјину *Li Keqiang*): не Ли Кећанг.

Лу Сјун (књижевник; на пинјину *Lu Xun*): не Лу Син, Лу Хсин итд.

Макао (град; на кинеском *Aomen*).

Манџуко (марионетска држава на североистоку Кине основана 1932; на пинјину *Manzhouguo*).

Мао Цедунг (политичар; на пинјину *Mao Zedong*): не Мао Це Тунг, Мао Цетунг.

Мао Дун (књижевник; на пинјину *Mao Dun*): не Мао Тун итд.

Менг Ци (филозоф; на пинјину *Meng Zi;* код нас познат као Менције).

Мо Јен (писац, добитник Нобелове награде за књижевност; на пинјину *Mo Yan*): не Мо Јан.

Нанђинг (град; на пинјину *Nanjing*): не Нанкинг.

Њува (богиња из кинеске митологије, творац света; на пинјину *Nüwa*): не Нива

Пекинг (град; уобичајено код нас преко француског Pékin; према кинеском изговору тачније је Беиђинг - *Beijing*).

Сичуан (провинција; на пинјину *Sichuan*): не Сечуан.

Си Ђинпинг (политичар, актуелни кинески председник; на пинјину *Xi Jinping*): не Сји Ђинпинг.

Сима Ћијен (чувени историчар; на пинјину *Sima Qian*): не Сима Ћјен, Сума Ћјен.

Синхуа (новинска агенција; на пинјину *Xinhua*).

Синђијанг (аутономна област; на пинјину *Xinjiang*).

Суџоу (град; на пинјину *Suzhou*): не Сучоу.

Сун Ци (филозоф и војни стратег; на пинјину *Sun Zi*): не Сун Це, Сун Ц'.

Сун Јатсен (политичар; према кантоншком изговору, на пинјину *Sun Yixian;* на кинеском познатији под именом Сун Џунгшан – *Sun Zhongshan*): не Сун Јат-сен, Сун Јат Сен.

Таибеи (град; на пинјину *Taibei*): не Тајпеи, Тајпех.

таиђи (борилачка вештина; на пинјину *taiji*): не таичи, таи чи и сл.

таиђићуен (борилачка вештина; на пинјину *taijiquan*): не таи чи чуан и сл.

Таијуен (град; на пинјину *Taiyuan*): не Таијуан.

Тајван (уобичајено код нас; према кинеском изговору тачније је Таиван; на пинјину *Taiwan*)

Тибет (аутономна област; на пинјину *Xizang*).

Тијенђин (град; на пинјину *Tianjin*): не Тијенцин и сл.

Тијенанмен (трг; на пинјину *Tiananmen*): не Тиананмен и сл.

ћи (филозофски појам; на пинјину *qi*): не ки, чи и сл.

Ћин (династија; на пинјину *Qin*): не Кин, Чин и сл.

Ћин Шихуанг (први цар династије Ћин; на пинјину *Qin Shihuang*): не Ћин Ш'хуанг, Ћин Ши Хуанг и сл.

Ћинг (династија; на пинјину *Qing*): не Кинг, Чинг и сл.

Ћингхаи (провинција, на пинјину *Qinghai*): не Ћингхај.

Унутрашња Монголија (аутономна област; на пинјину *Nei Menggu*).

Харбин (град; на пинјину *Ha'erbin*).

Хебеи (провинција; на пинјину *Hebei*), не Хебеј.

Хеилунгђијанг (провинција; на пинјину *Heilongjiang*): не Хејлунгђанг.

Хонгконг (град; према кантоншком дијалекту; на пинјину *Xianggang*): не Хонг Конг; *хонгконшки*.

Хуангхе (у преводу Жута река; на пинјину *Huanghe*): не Хуангхо.

Циси (царица; на пинјину *Cixi*): не Цухси, Цехси, Цикси и сл.

Чанг Кајшек (историјска личност; на пинјину *Jiang Jieshi* - Ђијанг Ђијеши): не Чанг Кај Шек, Чанг Кај-шек и сл.

чан (будистичка школа, уобичајен је код нас њен јапански назив зен; на пинјину *chan*).

Чунгћинг (град; на пинјину *Chongqing*): не Чункинг, Чункћинг, Чунгчинг и сл.

Џеђијанг (провинција; на пинјину *Zhejiang*): не Џеђанг, Чекјанг, Чеђанг и сл.

Џеки Чен (хонгконшки глумац *Jackie Chan*; на пинјину *Chen Gangsheng*, у Кини познатији као Ченг Лунг - *Cheng Long*): не Џеки Чан.

Џоу Енлаи (политичар; на пинјину *Zhou Enlai*): Чу Енлај, Чоу Енлај и сл.

Џуанг Ци (филозоф; на пинјину *Zhuang Zi*): не Чуанг Це, Чуангце и сл.

Шандунг (провинција; на пинјину *Shandong*).

Шангај (уобичајено код нас; према кинеском изговору тачније је Шангхаи - на пинјину *Shanghai*).

Шенџен (град; на пинјину *Shenzhen*): не Шенжен.